

ביאורים במאמרי רבינו

מאמר ד"ה
ואתה תצוה
ה'תשמ"א

י"ל בקונטרס פורים קטן ה'תשנ"ב

מאת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ותשע לבריאה

פתח דבר

בשבת ובהודיה לה', מוגש לפני ציבור הלומדים, מאמר נוסף בסדרת 'ביאורים במאמרי רבינו'.

המאמר שלפנינו, ד"ה ואתה תצוה את בני ישראל, נאמר על-ידי כ"ק אדמו"ר זי"ע בשבת פרשת תצוה תשמ"א, ויצא לאור בקונטרס פורים קטן תשנ"ב. מאמר זה הוא האחרון שהוגה על ידי כ"ק אדמו"ר ואף זכינו שחלקו לקהל בידו הק'.

המאמר מלווה כאן ב"ביאורי המושגים" - הסברה והרחבה של מושגים יסודיים בחסידות המופיעים בגוף המאמר. כמו כן, הוספנו במקומות הנצרכים בגוף המאמר, הסברה של קשר העניינים.

מאמר זה נדפס על ידנו בשנה שעברה, והוא יוצא כאן שוב בתוספת ביאור והרחבה. הביאורים נלקטו ונערכו על-ידי הרה"ת ר' מנחם-מענדל שיחי' אשכנזי.

*

במאמר זה הסתייענו רבות בביאורים שהשמיע הרה"ח ר' יואל שיחי' כהן.

*

תודתנו להנהלת 'קה"ת' על נתינת הרשות המיוחדת להדפסת מאמרים אלו. כן תודתנו נתונה להרה"ת ר' שניאור-זלמן שיחי' אשכנזי על העריכה הלשונית של הקונטרס.

*

כבר אמר דוד המלך, "שגיאיות מי יבין" (תהילים יט, יג). יתכן אפוא כי נפלו טעויות בעניינים המבוארים. על כן בקשתנו שטוחה לפני ציבור המעיינים בקונטרס, לשלוח אלינו את הערותיהם ונתקנם בבוא העת אי"ה.

יהי-רצון מהשי"ת שהעיסוק בדא"ח בכלל ובתורת רבינו במיוחד, יזרז את קיום הייעוד (ישעיה יא, ט), "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

מערכת מכון "ביאורים במאמרי רבינו"

ר"ח תמוז תשס"ט

כתובת למשלוח הערות: ת.ד. 485 כפר-חב"ד.

או : mm.ashkenazi@gmail.com

עיצוב ועימוד:

טל': 08-8502771 (+972)
www.chazak.co.il
office@chazak.co.il

בס"ד. ש"פ תצוה, יו"ד אדר-ראשון ה'תשמ"א*

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד, וידועים הדיוקים בזה? דבכל הציוויים שבתורה נאמר צו את בני ישראל וכיוצא בזה, וכאן נאמר ואתה תצוה את בני ישראל. ולהוסיף, דהדיוק מה שנאמר ואתה תצוה הוא לא רק בהלשון אלא גם בהתוכן, דלשון ואתה תצוה משמע שמשא הוא המצוה, וצריך להבין, הרי משה הוא השליח למסור לישראל את ציווי הקב"ה, ולמה נאמר ואתה תצוה. גם צריך להבין מה שנאמר ויקחו אליך, שיביאו השמן למשה³ (אליך), דלכאורה, כיון שהעלאת הנרות היתה על ידי אהרן, למה הוצרך להביא את השמן למשה. גם צריך להבין מה שנאמר שמן גו' כתית למאור, דלכאורה הוה ליה למימר שמן גו' להאיר. גם צריך להבין, דבפסוק שלאחרי זה⁴ נאמר מערב עד בוקר וכאן נאמר להעלות נר תמיד.

(ב) ומבאר כ"ק מורי וחמי אדמו"ר (במאמרו הידוע דיבור המתחיל וקבל היהודים שנאמר בפורים קטן תרפ"ז⁵), דציווי (תצוה) הוא צוותא וחיבור⁷. וזהו ואתה תצוה את בני ישראל, שמשא הוא מקשר ומחבר את בני ישראל עם אור אין סוף⁸ ולכן נאמר "ואתה תצוה", כי משא הוא לא רק שליח למסור הציווי, אלא הוא בעצמו מקשר ומחבר את ישראל עם הקב"ה. ועל ידי שמשא משפיע לישראל (שמקשר אותם עם אור אין סוף), על ידי זה נעשה יתרון והוספה במשה. [דמשה וישראל הם דוגמת ראש ורגל, כמו שנאמר⁹ שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו, דכל ישראל הם הרגלים דמשה, ומשה הוא הראש שלהם. וכמו שבאדם הרגלים מוליכים את הראש למקום שהראש מצד עצמו אינו יכול להגיע לשם, כמו כן הוא במשה וישראל, שעל ידי ישראל (הרגלים דמשה) מיתוסף עליו במשה. דזהו מה שנאמר שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו, שעל ידי רגלי העם נמשך הגילוי דאנכי בקרבו של משה¹⁰ א]. וזהו ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית גו',

(5) השייכות דהביאור בואתה תצוה גו' לוקבל היהודים גו' - ראה לקמן ס"ט ואילך.

(6) נדפס ב"התמים" חוברת ז לה, ג [שלו, ג] ואילך. סה"מ תרפ"ז ע' קי ואילך. ה'תשי"א ע' 180 ואילך. - ראה שם ס"ד.

(7) כ"ה גם בתו"א פרשתנו פב, א (עא"פ ואתה תצוה). ובכ"מ. וראה בהנסמן בסה"מ מלוקט ח"ג ע' עב הערה 55.

(8) כ"ה בסד"ה ואתה תצוה עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' רנ). ובכ"מ. ובד"ה זה תרפ"ז ס"ד בתחלתו (ועד"ז רסט"ו) "תקשר את בני ישראל" ואינו מוסיף "עם או"א ס". ויש לומר, דבהמאמר מפרש שמשא מקשר את בני ישראל עצמם, כדלקמן ס"א

(9) בהעלותך יא, כא.

(10) ראה בכ"ז בד"ה הנ"ל תרפ"ז ס"ה.

(* יצא לאור בקונטרס* פוריסקטן - תשנ"ב**, "לקראת יום ג' שהוכפל בו כי טוב, פורים קטן . . יום א' פ' כי תשא. התשנ"ב".

(* קונטרס זה חילק כ"ק אדמו"ר שליט"א בידו הק' לכאו"א מאנשים נשים וטף.

(** על הדו"ח אודות הדפסת והפצת המאמר ענה כ"ק אדמו"ר שליט"א: "ויה"ר שיפעל הפעולה הרצויה והזמיג וברי מזלי כו'. אזכיר עה"צ".

(1) ריש פרשתנו (תצוה).
(2) אוה"ת פרשתנו (תצוה) ע' איתקמא. ד"ה וקבל היהודים תרפ"ז ס"ג (סה"מ תרפ"ז ע' קיג. ה'תשי"א ע' 182).

(3) רמב"ן עה"פ.

(4) פרשתנו כז, כא.

ביאורים במאמרי רבינו

(*) ענין התוספת שמוסיפים בני ישראל במשה - תבואר לקמן סעיף יא.

דעל ידי שמושה יצוה ויקשר את בני ישראל עם אור אין סוף, על ידי זה יביאו בני ישראל שמן זית למשה (ויקחו אליך), שיוסיפו תוספות אור במשה. בכך מתורצת גם השאלה השניה (דלעיל סעיף א') מדוע נאמר "ויקחו אליך" אל משה, בעוד שהדלקת הנרות היתה על-ידי אהרן: דעל ידי שמושה מקשר את בני ישראל עם אור אין סוף, מביאים בני ישראל שמן למשה – מוסיפים בו תוספות אור (ענין זה יבואר היטב לקמן סעיף יא). התשובה לשאלה השלישית תתבאר לקמן סעיף ג, והשאלה הרביעית תתבאר לקמן סעיף יא.

ג) ולבאר זה את פעולת משה בקישור וחיבור בני ישראל עם אור אין סוף, מקדים בהמאמר¹¹ שמושה רבינו נקרא רעיא מהימנא, דשני פירושים בזה. שהוא רועה נאמן של ישראל ושהוא זן ומפרנס את ישראל בענין האמונה. דהאמונה שישנה בישראל מצד עצמם, שישאל הם מאמינים בני מאמינים¹², אפשר שתהי' בבחינת מקיף², וזה שמושה רועה ומפרנס את ישראל בענין האמונה הוא שהאמונה תהי' בפנימיות. וזהו מה שכתוב בזהר¹³ ההיא אמונה דלעילא יתזן ויתפרנס מני' על ירך (על ידי משה), דזה שמושה זן ומפרנס את האמונה הוא שממשיך אותה בפנימיות. וממשיך בהמאמר, דזה שמושה הוא רעיא מהימנא, הכוונה בזה היא גם לאתפשטותא דמשה שבכל דור¹⁴, דראשי אלפי ישראל שבכל דור הם מחזקים את האמונה דישראל (שבדורם), שהאמונה שלהם תהי' בפנימיות. וכמו מרדכי¹⁵, שהי' האתפשטותא דמשה שבדורו, כמאמר רבותינו ז"ל¹⁶ שמרדכי בדורו כמשה בדורו, שגם בזמן גזירת המן, שלימוד התורה וקיום המצוות אז הי' קשור עם מסירות נפש, הקהיל קהילות ברבים לחזק את אמונתם של ישראל בהוי' ולעמוד חזק בלימוד

14) תקו"ז תס"ט (קיב, א. קיד, א).

15) ראה בד"ה הנ"ל תרפ"ז ס"ג וסט"ו.

16) אסת"ר פ"ו, ב.

11) סעיף ד.

12) שבת צז, א.

13) ח"ג רכה, ב.

ביאורים במאמרי רבינו

קריא, היינו שאפילו גנב הבא במחתרת, נושא תפילה לה' להצלחה במעשיו הנלוזים.

אמנם כאן במאמר מדובר על רמה יותר עדינה, כאשר האמונה כן משפיעה על המעשה, אך היא לא חודרת בשכל, היינו שהשכל מקבל את האמונה בקושי ואין לו כל 'געשמאק' בה. וזה משום שהיא מקיפה ולא פנימית.

לכן, מובא לקמן במאמר (סעיף ו) שהעבודה של משה היא להמשיך את האמונה בפנימיות – **בדעת והשגה**. כלומר, לגרום לכך שהשכל יקבל אותה בטוב (ראה לקמן ביאור ח).

ב) "אפשר שתהיה בבחינת מקיף... האמונה תהי' בפנימיות"

האמונה בה, בניגוד לראיה או הבנה שכלית, אינה באה מהאדם עצמו – מראיית העינים או הבנת השכל, אלא ממקור שלמעלה ממנו – מ"מזליהו חזי", ולכן האמונה לא חודרת בפנימיות האדם, אלא נשארת מקיפה.

ביטוי פשוט להיותה של האמונה מקיפה: מובא בכמה מקומות בדא"ח, שהאמונה יכולה שלא להשפיע על המעשים של האדם, כפי הידוע ש'גנבא אפום מחתרתא רחמנא

ואתה תצוה ה'תשמ"א

ה

התורה וקיום המצוות. וזהו, אם כן, הפירוש בכך שמשנה מחבר את בני ישראל עם אוא"ס, כי הוא ורועי ישראל שבכל דור מחזקים את האמונה דישראל שתהיה בפנימיות ובאופן דמו"נ.

ולאחרי שמבאר בארוכה שמשנה ואתפשטותא דילי' שבכל דרא מחזקים את האמונה דישראל, מבאר¹⁷ דיוק לשון הכתוב שמן גוי' כתיב למאור (למאור ולא להאיר) (שאלה השלישית שנשאלה לעיל בסעיף א), שבזמן הגלות, שכאו"א הוא נשבר ונדכא, כתיב, על ידי זה מגיעים למאור (העצם) שממנו נמצא האור. וצריך להבין השייכות דהפירוש בכתיב למאור להמבואר (בהמאמר) לפני זה שמשנה [ואתפשטותא דילי' שבכל דרא] זן ומפרנס את האמונה שתהי' בפנימיות.

יתרץ בשלב ראשון, כי הפירוש בכתיב למאור בא כהמשך לענין אחר ולא בשייכות לזה שמשנה ממשיך האמונה בפנימיות

ד) והנה הביאור בפסוק ואתה תצוה בא (בהמאמר) בהמשך להמבואר בתחלת המאמר, דפירוש וקבל היהודים את אשר החלו לעשות¹⁸ הוא שקבלו מה שהחלו בהזמן דמתן תורה¹⁹. דבמתן תורה היתה ההתחלה (החלו לעשות), ובימי אחשורוש (בזמן גזירת המן) היתה הקבלה, וקבל היהודים. [ועל דרך מאמר רבותינו ז"ל²⁰ על הפסוק²¹ קיימו וקבלו היהודים, קיימו מה שקבלו כבר, דזה שהקדימו נעשה לנשמע במתן תורה רק הקבלה, ובימי אחשורוש²² קיימו מה שקבלו²³]. ומדייק בהמאמר, שלכאורה הוא דבר פלא²⁴, דבמתן תורה היו ישראל בתכלית העילוי, והי' אז אצלם גילוי אלקות בדרגה הכי נעלית [דנוסף לזה שגם קודם מתן תורה היו גילויים נעלים ביותר, הגילוי שהי' ביציאת מצרים ובפרט בקריעת ים סוף, הנה הגילוי שהי' בשעת מתן תורה הי' גילוי נעלה עוד יותר], ובימי אחשורוש היו ישראל בתכלית הירידה, דנוסף להעלם וההסתור שבכל גלות [דכל גלות הוא בדוגמת גלות מצרים²⁵, וכמו שבגלות מצרים כתיב²⁶ ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה, על דרך זה הוא בכל גלות, שישנם כמה ניסיונות בקיום התורה והמצוות], הנה אז (בזמן גזירת המן) הי' ההעלם וההסתור עוד יותר, ואף על פי כן, בזמן מתן תורה, כשהיו ישראל בתכלית העילוי, הייתה רק ההתחלה (החלו לעשות), ובזמן גזירת המן, כשהיו בתכלית השפלות, אז דווקא קבלו מה שהחלו

17) בד"ה הנ"ל תרפ"ז סט"ו.

18) אסתר ט, כג.

19) כ"ה גם בדר"ה וקבל היהודים בתו"א מג"א צו,

ג. ובכ"מ - נסמנו בדר"ה וקבל היהודים ה'תשי"א (סה"מ מלוקט ח"ג ע' סז הערה 4).

20) שבת פח, א.

21) אסתר ט, כז.

22) מהמשך הענינים בהמאמר ובתו"א שבהערה

הבאה (וראה גם תו"א שם צט, רע"א. ובכ"מ) משמע, דזה שקבלוה בימי אחשורוש הוא בזמן הגזירה. ובפרש"י ד"ה בימי אחשורוש "מאהבת הנס שנעשה להם". ואולי

יש לומר דשני ענינים בזה - ראה לקמן ס"ט

23) כ"ה גם בתו"א מג"א צח, א דוקבל היהודים את

אשר החלו לעשות הוא ע"ד "קיימו מה שקבלו" - אף שלכאורה הם שני ענינים שונים, ראה סה"מ מלוקט שם הערה 4.

24) הביאור בדיוק לשון זה - ראה ד"ה וקבל

היהודים דפורים קטן ה'תשל"ח ס"א (סה"מ מלוקט ח"א ע' שיז).

25) ראה ב"ר פט"ז, ה "כל המלכיות נקראו על שם

מצרים על שם שהם מצירות לישראל".

26) וארא ו, ט.

במתן תורה. ומבאר בזה, דבזמן הגזירה, הי' קיום התורה ומצוות שלהם במסירות נפש. [דנוסף לזה שהי' להם מסירות נפש שלא לכפור ח"ו [נכמבואר בתורה אור²⁷, שבאם היו ממירים דתם לא היו עושים להם כלום, כי הגזירה היתה רק על היהודים, ואף על פי כן לא עלתה על דעתם מחשבת חוץ ח"ו], הי' להם מסירות נפש גם על קיום התורה ומצוות²⁸, ועד שהקהילו קהילות ברבים ללמוד תורה במסירות נפש²⁹]. והתעוררות המסירות נפש שלהם היתה על ידי מרדכי היהודי, משה שבדורו. וזהו וקבל היהודים את אשר החלו לעשות, דבמתן תורה הייתה רק ההתחלה ובזמן גזירת המן היתה הקבלה, כי על ידי שהי' להם אז מסירות נפש בפועל על תורה ומצוות נתעלו (בענין זה) למדרגה נעלית יותר מכמו שהיו בזמן מתן תורה, ולכן אז דוקא הייתה הקבלה, וקבל היהודים.

ולכאורה יש לומר, שהפירוש בכתית למאור, שעל ידי כתית (נשבר ונדכא) מגיעים להמאור, הוא ביאור על זה שבזמן הגזירה דוקא באו למסירות נפש באופן נעלה ביותר³⁰, דלכאורה זה גופא צריך ביאור - כיצד בשעה שהיו בתכלית השפלות הגיעו למסירות נפש, ועוד באופן נעלה ביותר. אלא הביאור הוא, כי מסירות נפש היא מצד עצם הנשמה שלמעלה מגילוי, קאור (שממנו נמצא האור), ועל ידי שהיו אז במצב דכתית (נשבר ונדכא), נתגלה עצם הנשמה, קאור ג.

נמצא, כי הפירוש בכתית למאור - לא בא בהמשך לפעולת משה בהמשכת האמונה בפנימיות - אלא כהסבר לענין אחר (המס"ו שהיתה להם בשעת הגזירה). אבל מהמשך וסדר הענינים בהמאמר שהפירוש בכתית למאור בא לאחרי הענין דרעיא מהימנא, משמע, דענין כתית למאור שייך גם לזה שמשם זן ומפרנס את האמונה שתהי' בפנימיות.

(ה) ויש לבאר זה על פי הידוע³¹ דזה שישאל מאמינים באלקות באמונה פשוטה ואין צריכים ראיות על זה הוא מצד שני טעמים. לפי שמזלייהו חזי³².

(30) ראה הערות הקודמות.

(31) ראה המשך תעריב ח"א פס"א (ע' קיד). וראה גם המשך הנ"ל ח"ב ע' אקפב "האמונה כו' משום דמזלי' חזי, דהנשמה כמו שהיא למעלה היא רואה כו', וכן ענין האמונה שמצד עצם הנשמה".
(32) לשון הגמרא - מגילה ג, א.

(27) מג"א צא, ב. צז, א. צט, ב. וראה גם במקומות שנשמנו בסה"מ מלוקט ח"ג ע' סח הערה 12.
(28) שזהו חידוש גדול יותר, כי בנוגע לאמונה, גם קל שבקלים מוסר נפשו (תניא פ"ח. ובכ"מ), אמנם בנוגע לעבירות פרטיות. אינו מוסר נפשו. כיון שאינו מרגיש שבוה הוא נפרד מיוחדו יתברך (שם פכ"ד-ה).
(29) שזהו חידוש גדול עוד יותר, כמוכח בפשטות.

ביאורים במאמרי רבינו

הקודם לנמרי, אלא רק מוסף שענין כתית למאור שייך גם לזה שמשם מפרנס את האמונה בפנימיות, אך הוא בוודאי שייך גם לענין המס"נ בזמן הגלות, שהמס"נ מתעוררת על ידי שהוא נשבר ונדכה מהגלות

(וראה לקמן בסוף ביאור ט).

(ג) וכיון שהגזירה (כתית) היתה קשה ביותר, על-כן גילוי העצם היה "באופן נעלה ביותר" - גם על קיום תורה ומצוות.

(ד) "ענין כתית למאור שייך גם לזה" להעיר, כי רבינו לא דוחה את הביאור

דהנשמה שלמעלה דואה ^ה אלקות (ראי' שלמעלה משכל), וזה פועל בהנשמה שבגוף האמונה באלקות. ועוד ביאור, דשורש האמונה הוא מעצם הנשמה (שלמעלה ממזלי' חזי). דזה שעצם הנשמה מקושרת באלקות היא התקשרות עצמית (שאינה תלוי' בסיבה, גם לא בענין הראי' שלמעלה משכל) .י ויש לומר, דמהחילוקים שבין שני הביאורים (הענינים) הוא, דהאמונה בהנשמה המלוכשת בגוף הבאה מראיית הנשמה שלמעלה היא בבחינת מקיף. דכיון שהנשמה שלמעלה היא למעלה מהתלבשות לכן פעולתה בהנשמה המלוכשת בגוף היא בבחינת מקיף.

== ביאורים במאמרי רבינו ==

ה) "מזליהו חזי, הנשמה שלמעלה רואה אלוקות"⁽¹⁾ "התקשרות עצמית (שאינה תלוי' בסיבה, גם לא בענין הראי')"

מה ענינה של "הנשמה שלמעלה"? הנשמה כוללת כמה דרגות: עצם הנשמה; הנשמה שלמעלה; הארת הנשמה. עצם הנשמה, זו הדרגה הגבוהה ביותר, ותבואר בהרחבה בביאור הבא. הנשמה שלמעלה, היא בחינת 'חיה' וקשורה לאלוקות ברמה של ראייה. ומאחר שהיא דרגה גבוהה ביותר, איננה יכולה להתלבש בגוף, אלא רק חופפת עליו מלמעלה (לקו"ת ד"ה 'יודבר אלוקים' במדבר טז, א).

מה המעלה של התקשרות עצמית על פני ראייה? והרי גם ראייה היא דבר עמוק ביותר שמתעצם לגמרי אצל זה שרואה, ושום שאלה או ערעור שכלי לא יוכלו לבטל אצלו את מה שראה בעיניו (כמו הלשון השגור בפי בני אדם כדי לדחות את המערער כנגדו: "אני בעצמי ראיתי" (ראה ד"ה פדה בשלום תשי"ג ובלקו"ש ח"ז עמ' 121), כיון שהמראה מתעצם באדם לגמרי), ואם כן, מה כבר יכול להיות יותר גבוה מזה? אולם, סוף־סוף המראה הזה הוא דבר הנקנה, היינו דבר שהתווסף על האדם, אשר רק היתה סיבה של ראייה שהיברה ביניהם בחוץ. ועל דרך זה המראה האלוקי שרואה הנשמה שלמעלה, הוא כמו דבר נוסף עליה, כי היא עצמה אינה אלוקות, רק שהראיה היברה ביניהם.

למטה מזה, היא הארת הנשמה המתלבשת בגוף: הארה זו כוללת את הדרגות הנמוכות יותר בנשמה - 'נשמה', 'רוח' ו'נפש' (המתלבשות במוח, לב וכבד), כאשר ה'נשמה' ענינה הוא הבנה באלוקות, 'רוח' - היא מידות, ו'נפש' - היא עשייה.

ואף שהנשמה שלמעלה (בחינת ראייה) איננה יכולה להתלבש בגוף, אך היא יכולה להשפיעה משהו ממה שרואה (באופן מקיף) על הארת הנשמה המלוכשת בגוף, כיון שהיא קשורה אליה. זו הסיבה שדרגת הנשמה שלמעלה קרויה 'מזל', כי היא 'מזילה' ומשפיעה להארת הנשמה המלוכשת בגוף.

ו]ן הסיבה, שעצם הנשמה נקראת בשם "יחידה", מלשון "יחוד", ללא כל תואר או ציור מסוים. כיון שהתקשרותה באלוקות אינה מושתתת על מעם, סיבה או 'ציור' כלשהם, אלא היא ואלוקות - הם חד.

דוגמא להשפעה הזו היא מה שמובא כאן, ד"מזליהו חזי". היינו שראיית האלוקות של הנשמה דלמעלה, משפיעה אמונה בהארת הנשמה המלוכשת בגוף.

ובכדי שהאמונה (בהנשמה המלוכשת בגוף) תהי' בפנימיות, הוא על ידי גילוי ההתקשרות עצמית דעצם הנשמה. כי עצם הנשמה היא העצם ' של הנשמה המלוכשת בהגוף, ולכן, האמונה דהנשמה המלוכשת בהגוף שמצד עצם הנשמה היא בפנימיותה י'.

ועל פי זה שאמונה בפנימיות היא דוקא מצד עצם הנשמה יש לבאר קשר הענינים שבהמאמר, שהענין ד(כתית) למאור בא בהמשך לביאור הענין דרעיא מהימנא, כי זה שמשוה זן ומפרנס את האמונה שתהי' בפנימיות הוא על ידי שהוא מְגַלֵּה את עצם הנשמה (שלמעלה ממזלי' חזי), מְאֹר שלמעלה מְאֹר. בכך מובן מה שהביא את ענין **המאור** בהמשך לענין רעיא מהימנא. ומה שנאמר כתית למאור, ומבאר בהמאמר שבכדי להגיע להמאור הוא על ידי הענין דכתית שבזמן הגלות כלומר, מה שהביא במאמר גם את ענין **כתית** למאור, שגילוי המאור הוא על ידי הכתית דזמן הגלות - למרות שענין הכתית אינו שייך לכאורה לרעיא מהימנא, אלא רק ענין **המאור** הוא, כי עיקר הגילוי דעצם הנשמה (מְאֹר) הוא בענין המסירות נפש (שעיקרו הוא בזמן הגלות), כדלקמן. כלומר, כתית פירושו מסירות נפש על קיום תורה ומצוות, ומסירות נפש היא עיקר הגילוי של עצם הנשמה, ולכן הביא את ענין הכתית - מס"ג דזמן הגלות - בהמשך לענין רעיא מהימנא ט'.

ביאורים במאמרי רבינו

א "עצם הנשמה היא העצם של הנשמה המלוכשת בהגוף" (א) לא יפריע לו 'לחיות' את האמונה, כי היא ענין שלו, שבא ממנו.

זאת אומרת שכאן מתחדשת הבנה חדשה בענין כתית: עד כאן הובן, כי כתית ענינו "נשבר ונדכא מהגלות" והוא הובא במאמר בכדי לבאר את הסיבה לגילוי עצם הנשמה בזמן הגלות (שהשבר מהגלות, מנגלה את העצם). ואילו בתשובה מובן, כי כתית ענינו **מסירות נפש** על תורה ומצוות והוא מובא במאמר כדי לבאר **היכן הוא עיקר גילוי העצם** (ומפרש שהוא במסירות נפש).

ולחעיר, כי במאמר לא העלה שאלה (כפי שמקשים העולם), מהי הסיבה לגילוי עצם הנשמה - השבר מהגלות או משה. ובאמת לכתחילה אין בכך שאלה, כי שני הדברים נכונים ומשלימים זה את זה: גילוי עצם הנשמה הוא על ידי משה, אך כדי שהעצם יבוא לידי גילוי, צריך שיהיה מצב של מנגד לתורה ומצוות על ידי הקשיים שבזמן הגלות, ואכמ"ל.

כלומר: למרות שהנשמה המלוכשת בגוף היא דרגה נמוכה ביחס לעצם הנשמה, בכל זאת עצם הנשמה היא המהות שלה.

דוגמא לזה היא החיות שבאברי הגוף: מצד אחד, איברי הגוף הם דבר נמוך באין ערוך ביחס לחיות הנפשית שיש בהם, אך מצד שני, החיות היא המהות שלהם והם עצמם הופכים לחיות גוף חי.

על דרך זה בענין עצם הנשמה: אף שהארת הנשמה שבגוף היא בחינה נמוכה, אך המהות שלה היא עצם הנשמה.

ב "האמונה... שמצד עצם הנשמה היא בפנימיותה"

במילים פשוטות: כאן האמונה נעשית דבר קרוב אל השכל, ולכן יהיה לשכל 'נעשמאק' ו'קאך' בעניני האמונה. וגם אם יהיה לו שאלות על האמונה (שהרי בסופו של דבר מדובר באמונה ולא בדבר שהבין בשכל), בכל זאת זה

ו) **והענין** הוא, לבאר את הקשר בין מסירות נפש לעצם הנשמה, דזה שהאמונה דישראל היא באופן שהוא מוסר נפשו על זה, הוא (בעיקר) בהאמונה שמצד עצם הנשמה. דהאמונה מצד זה שהוא רואה (מזלי' חזי), הגם שהיא בתוקף גדול [כידוע דההתאמתות שמצד הראי' היא התאמתות גדולה ביותר³³], מכל מקום, כיון שהאמונה שלו היא מצד סיבה (מצד זה שרואה) ואינה קשורה עם עצם מציאותו, אינו מוכרח שימסור נפשו ' על זה, וזה שהאמונה דישראל היא באופן שהוא מוסר נפשו על זה הוא מפני שהאמונה באלקות היא העצם שלו, ולכן אי אפשר כלל י' שיכפור ח"ו.

ועל פי זה יש לבאר שאלה נוספת במה שכתוב בהמאמר דזה שמשא הוא רעיא מהימנא (שהוא זן ומפרנס את האמונה) הוא גם בנוגע לרועי ישראל שבכל דור (אתפשטותא דמשה שבכל דרא) שהם מחזקים את האמונה דישראל שיעמדו במסירות נפש בקיום התורה ומצוות. דלכאורה, זה שמשא זן ומפרנס את האמונה הוא (כמבואר בכמה מקומות³⁴ וגם במאמר זה עצמו³⁵) על ידי שמשפיע לישראל דעת באלקות שעל ידי זה באה האמונה בפנימיות, וזה שרועי ישראל שבכל דור מחזקים האמונה (המבואר במאמר זה³⁶) הוא שהאמונה דישראל תהי' באופן דמסירות נפש. ואם כן, הוא מתחיל עם ענין אחד – המשכת האמונה בפנימיות, ומסיים עם ענין אחר (שהוא גם שינוי מהמבואר בדא"ח (ראה הערת רבנו 54)) – ענין המס'ו? ועל פי הנ"ל יש לומר, שטיקור הענין דרעיא מהימנא הוא זה שהוא זן ומפרנס את האמונה עצמה, שהאמונה תהי' לא רק כמו שהיא מצד הגילויים (מצד זה שהנשמה שלמעלה רואה אלקות) אלא מצד עצם הנשמה. וזה שמשא ממשיך את האמונה בפנימיות (בדעת והשגה) הוא תוצאה מזה שהוא זן ומפרנס את האמונה עצמה

33) שלכן "אין עד נעשה דיין" (ר"ה כו, א). וראה לקר"ש ח"ו ע' 121. וש"נ.
34) תו"א משפטים עה, ב. ובכ"מ. וראה גם תניא רפמ"ב.

35) סעיף יא.
36) משא"כ בתו"א שם "יורדין ניצוצין מנשמת מרע"ה כו' ללמד דעת את העם".

== ביאורים במאמרי רבינו ==

י) "האמונה מצד זה שרואה... אינו מוכרח שימסור נפשו על זה"

הסיבה לכך איננה שחסר לו ב'ודאות' של אחדות ה', שהרי ראייה היא דבר שמתעצם עם האדם והיא וודאית אצלו לגמרי, אלא משום, שהאלקות איננה עצם המהות שלו, והוא לא מוכרח למסור נפשו על דבר אחר ממנו.

יא) "אינו מוכרח שימסור נפשו... אי אפשר

כלל שיכפור ח"ו"

כלומר: באמונה שמצד מזליהו חזי, לא בטוח שימסור נפשו, וגם אם יחליט למסור נפשו זה באופן שיש בפניו שתי אפשרויות האם למסור הנפש או לאו, והוא בוחר (על'פי טעם ודעת, או אפילו למעלה מטעם ודעת) באלקות. ואילו באמונה שמצד עצם הנשמה, "אי אפשר כלל שיכפור", כי אין אצלו בכלל אפשרות אחרת וברור שמוסר נפשו (ראה בד"ה

פדה בשלום תשל"ט סעיף ד).

(המשכת וגילוי האמונה כמו שהיא מצד עצם הנשמה). וכנ"ל (סעיף ה), דהמשכת האמונה בפנימיות (בדעת) הוא על ידי גילוי ההתקשרות עצמית דעצם הנשמה י'. ובזה מובן שהמשכת האמונה בפנימיות ומס"י אינם שני ענינים שונים, אלא שניהם נובעים מעצם הנשמה. ולכן אין סתירה בכך שהתחיל במאמר עם המשכת האמונה בפנימיות וסיים עם ענין המס"י.

י' ועל פי זה יש לומר, דבזה שבהדרות שהוצרכו למסירות נפש בפועל חיזקו רועי ישראל (אתפשטותא דמשה) את האמונה דישראל שתהי' במסירות נפש, נתגלה הענין דרעיא מהימנא (בענין זה³⁷) עוד יותר מבמשה עצמו. כי המשכת וגילוי האמונה כמו שהיא מצד עצם הנשמה [שעל ידי משה ואתפשטותא דילי' שבכל דרא], עיקר התגלותה הוא מסירות נפש בפועל, ולא במה שהיה אצל משה רבנו, שהמשיך את האמונה בפנימיות י'.

(37) ראה לקמן הערה 56.

ביאורים במאמרי רבינו

באלוקות כמו שמכיר במציאותו האישית), ולא רק אמונה שמצד סיבה של מוליה חזי. וזהו הלשון "רעיא מהימנא", כי הוא מפרנס את האמונה עצמה שתהיה מצד העצם. רק שמהמשכת האמונה הזו מעצם הנשמה, נובעים שני ענינים – המשכת האמונה בפנימיות ומסירות נפש.

י' על פי הקטע הבא תבאר גם העובדה, שבכל זאת דייק להביא במאמר (וקבל היהודים) גם את ענין המס"י – שהוא שינוי על פי המובא בדא"ה, ולא הסתפק בענין הראשון של המשכת האמונה בפנימיות.

י' "עיקר התגלותה הוא מסירות נפש בפועל"

למה עיקר גילוי עצם הנשמה הוא במסירות נפש ולא בהמשכת האמונה בפנימיות?

מסירות נפש היא ביטוי ניכר של העצם, כיון שכאשר אדם מוסר נפשו, ניכר בביורד שאלוקות היא המהות שלו. מה שאין כן בהמשכת האמונה בפנימיות, אף שזה נעשה על ידי העצם, אך למעשה לא ניכר שם בביורד שאלוקות זה מהותו וכל מציאותו,

י' "עיקר הענין... תוצאה מזה" צריך להבין היטב את הביאור: הלוא המטרה היא לכאורה לומר, שהמשכת האמונה בפנימיות ומסירות נפש אינם ענינים שונים, אלא שניהם נובעים מעצם הנשמה, ואם כן, למה מוסיף את הענין של עיקר ותוצאה בעבודת משה (שהעיקר הוא היוזק האמונה עצמה והמשכת האמונה בפנימיות היא תוצאה)? מה הנקודה בזה?

יש לומר, שכונת רבנו בביאור היא כפולה: א. לבאר, כאמור, שהמשכת האמונה ומסירות נפש אינם ענינים שונים. ב. היות שעוסקים כאן לבאר את יסוד התפקיד של משה, רבנו רוצה להבהיר את הענין מיסודו: יש שאלה, למה משה רבנו נקרא "רעיא מהימנא" – רועה האמונה, וכן נאמר בזהר ש"ההיא אמונה דלעילא יתזן על ידי משה", והרי לכאורה הוא לא זן את האמונה עצמה, אלא רק זן את האדם – שהאמונה הקיימת בקרבו תשכון בו בפנימיות ולא באופן מקיף? על כך מחדש רבנו כאן (על פני המבואר בדרך כלל בדא"ה), כי לאמיתו של דבר, עיקר התפקיד של משה רבנו הוא לזון את האמונה עצמה. הוא ממשיך אמונה עמוקה יותר – מצד עצם מציאות האדם (שהאדם יכיר

בזה מובן מה שהקשה לעיל סוף סעיף ה', מדוע הביא במאמר את ענין ה"כתיית" בהמשך לענין רעיא מהימנא? כדי להדגיש שעיקר גילוי העצם על ידי רעיא מהימנא הוא דוקא בענין הכתיית – מסירות נפש דזמן הגלות.

לסיכום: העבודה של רעיא מהימנא היא לזון ולפרנס את האמונה, ויש בזה שתי דרגות: א. עיקר הגילוי של עצם הנשמה הוא על ידי רועי ישראל בכל דור, שחיקו את האמונה של ישראל באופן של מסירות נפש בפועל. ב. גילוי נמוך יותר של עצם הנשמה הוא, המשכת האמונה בפנימיות על ידי משה.

ז) **והנה ידוע שהמסירות נפש בפועל על תורה ומצוות של כל ישראל היתה בפורים** (בזמן גזירת המן). שהמסירות נפש דחנוכה (בזמן גזירת יון) היתה (בעיקר) במתיתו ובניו, והמסירות נפש בזמן גזירת המן היתה בכל ישראל. ועל פי זה יש לכאר מה שמובא בהמאמר³⁸ ממדרש¹⁶ שמרדכי הי' שקול בדורו כמשה בדורו, דהגם שאתפשטותא דמשה הוא בכל דור מכל מקום איתא במדרש שמרדכי (דוקא) הי' שקול בדורו כמשה בדורו. ויש לומר, שמהמעלות דמרדכי היהודי הוא שהוא הי' הרעיא מהימנא (בגילוי) של כל ישראל שבדורו. בדוגמת משה רעיא מהימנא שהמשיך דעת לכל ישראל שבדורו, כמובן גם מזה שדורו של משה (כל אנשי דורו) נק' דור דעה³⁹. [אלא שבמשה הי' גילוי ענין זה (שהוא רעיא מהימנא דכל ישראל) על ידי שהמשיך דעת לכל אנשי דורו, ובמרדכי הי' גילוי ענין זה על ידי שגילה כח המסירות נפש שבכל אנשי דורו]. ויש לומר, דעל ידי שמביא

39) ראה ויק"ר פ"ט, א. במדב"ר פ"ט, ג. וש"נ.

38) סעיף ג.

ביאורים במאמרי רבינו

שגם בדורו של משה רבנו היה ענין של מסירות נפש, כמו שכתוב לגבי "הקדמת נעשה לנשמע", שהם קיבלו בזה על עצמם ענין של מסירות נפש (ראה ד"ה "רני ושמחי" תשכ"ז סעיף ב, וראה גם בלקו"א סוף פכ"ה), ואם כן, אפשר להקשות למה כתב במאמר שדוקא בזמן המסירות נפש של הגלות מגיעים למאור, והרי גם בזמן משה היה ענין של מסירות נפש?

על כך מרמז כאן, כי מסירות הנפש בדורו של משה היתה רק 'בכח', דהיינו, בהחלטה 'עקרונית' שאם יצטרכו למסור נפשם – יעשו זאת, ואילו אצל רועי ישראל, קיום התומ"צ היה כרוך במסירות נפש בפועל, ומובן שעיקר גילוי העצם הוא רק כשמוסר נפשו בפועל על תומ"צ ולא בהחלטה עקרונית שלא נוגעת למעשה.

אלא צריך ל'הסברים' והזכחות, שהעובדה שהאמונה חדרה בשכל בפנימיות ויש לו 'קאך' בה – אף שהיא אמונה ולא שכל – מוכיחה שהיא באה מהעצם שלו (ראה בהרחבה בביאור כב).

בשפת החסידות, מסירות נפש היא 'גילוי' העצם, ואילו המשכת האמונה בפנימיות היא רק 'מכח' העצם, אבל אין בה עצמה גילוי של העצם.

נקודה נוספת: במאמר כתב כי עיקר גילוי העצם הוא במסירות נפש בפועל, ונראה שרוצה למעט גם מסירות נפש בכוח (שלא הוזכרה במאמר עד עתה), שגם בה אין את עיקר גילוי העצם, אלא רק במסירות נפש בפועל.

ואולי הכוונה כאן היא למנוע שאלה: ידוע

בהמאמר מה שכתוב במדרש שמרדכי בדורו הי' שקול כמשה בדורו, על ידי זה פסק בעל המאמר את הדין על עצמו⁴⁰, שהוא הרעיא מהימנא (בגילוי) של כל אנשי הדור.

(ח) ועל פי זה יש לבאר קשר (וסדר) הענינים (בהמאמר) בביאור הפסוק ואתה תצוה גו', שבתחלה מבאר את הפירוש דואתה תצוה את בני ישראל, שמשה הוא מקשר ומחבר את בני ישראל (עם אור אין סוף) על ידי שהוא זן ומפרנס את האמונה, ולאחרי זה מבאר שגם רועי ישראל שבכל דור (אתפשטותא דמשה) מחזקים את האמונה דישראל וכמו מרדכי (משה שבדורו) שחזק את אמונתם של ישראל לעמוד חזק בלימוד התורה וקיום המצוות, ולאחרי זה מבאר הפירוש בכתית למאור (שבפסוק ואתה תצוה שמדבר לכאורה במשה עצמו דלכאורה, כיון שמדבר על משה עצמו, למה לא סבארו מיד לאחר שדיבר על משה, אלא רק לאחר נשיאי ישראל שבכל דור?) אלא, כי זה שמשה מגלה בחינת המאור דישראל (עצם הנשמה), הוא בעיקר על ידי אתפשטותא דילי' שבזמן הגלות (כתית) שעוררו בישראל כח המסירות נפש שלהם, שעל ידי זה הוא עיקר גילוי עצם הנשמה, מאור.

לסיכום: ענין כתית למאור הובא לאחר הסבר התפקיד של נשיאי ישראל שבכל דור, כיון שעיקר גילוי עצם הנשמה הוא על ידי נשיאי ישראל בכל דור, שמעוררים את ישראל לקיים התוס"צ באופן של מס"ו.

וצריך להבין, דלפי ביאור הנ"ל, הענין דכתית למאור שייך לואתה תצוה את בני ישראל, לזה שמשה ואתפשטותא דילי' שבכל דור מקשרים ומחברים את ישראל עם אור אין סוף, ובהכתוב נאמר כתית למאור בהמשך לויקחו אליך שמן זית זך, דענין ויקחו אליך גו' (שישראל מביאים שמן למשה) הוא שישראל מוסיפים תוספות אור במשה (כמובא לעיל סעיף ב מהמאמר), ואם כן, גם ענין כתית למאור הוא שישראל עצמם פועלים גילוי עצם הנשמה (התשובה לשאלה זו ראה בסעיף י"א).

מכאן יבאר דרגה נוספת בענין גילוי עצם הנשמה בזמן הגלות, שנעשה בעיקר על ידי ישראל עצמם

(ט) **והנה הכתוב וקבל היהודים את אשר החלו לעשות מדבר (בפשטות) בהזמן שלאחרי הנס דפורים, ולא על זמן הגזירה שלפני הנס, כפי שהובא לעיל סעיף ד מהמאמר. ויש לומר, דמה שכתוב בהמאמר דפירוש וקבל היהודים את אשר החלו לעשות הוא שבימי אחשורוש קיבלו מה שהחלו במתן תורה, הוא גם לפי פשטות הכתוב שוקבל גו' הי' לאחרי הנס, היינו שזה אמור גם ביחס לקבלה שאחרי הנס, אשר גם הקבלה הזו היתה באופן יותר נעלה מסתן תורה. ועל פי זה, בזה שבימי אחשורוש קיבלו מה שהחלו במתן תורה, שני ענינים. הקבלה שהיתה בזמן הגזירה על ידי**

שהאדם פוסק מדעתו דינו של חבירו, פוסק דין לעצמו שלא מדעתו, כיון שע"פ "דין" זה עושים "חשבון" בנוגע למצבו הוא (ראה לקו"ש ח"ו ע' 283. וש"נ).

40) ע"ד הפירוש בלשון המשנה (אבות רפ"ג) "דין וחשבון" (דין ואח"כ חשבון) - ע"פ דברי המשנה (שם מט"ז) ש"נפרעין ממנו מדעתו ושלא מדעתו", שלאחרי

המסירות נפש שלהם (כמפורש בהמאמר), והקבלה שהיתה לאחרי הנס דפורים, שהיא נעלית יותר גם מהקבלה בזמן הגזירה (כדלקמן). ויש לומר, שעל דרך זה הוא בנוגע כתית למאור, שעל ידי הענין דכתית שבזמן הגלות מגיעים להמאור, דשני ענינים בזה. כשישראל נמצאים במצב של כתית מצד זה שישנם גזירות על קיום התורה ומצוות (כמו שהי' בזמן אמירת המאמר), ועל ידי זה מגיעים להמאור על ידי המסירות נפש שלהם. ועוד ענין בכתית למאור, שגם כשישראל נמצאים במצב של הרחבה, הרחבה בגשמיות וגם הרחבה ברוחניות, אלא שהם נמצאים בגלות⁴¹ [ועל דרך המצב שהי' לאחרי הנס דפורים, שליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר⁴², בפשטות וגם ברוחניות⁴³ [ויתירה מזה שגם בית המן ניתן לאסתר⁴⁴, שהי' אז גם המעלה דאתהפכאן], אלא שאכתי עבדי אחשורוש אנן⁴⁵], הם שבורים ונדכאים (כתית) מזה שהם בגלות. ועל ידי הכתית דישאל מזה שנמצאים בגלות, מגיעים להמאור. אם כן, בנוסף לכתית בזמן הגזירה, מצד זה שקיום המצוות כרוך במסירות נפש, יש עוד ענין של כתית, במצב של הרחבה בגו'ר, שעל ידו מגיעים להמאור. והענין הוא לבאר את הכתית במצב של הרחבה בגו'ר וכיצד הוא קשור לעצם הנשמה, דזה שישראל הם שבורים מזה שהם בגלות (גם כשיש להם הרחבה בגשמיות וברוחניות), הוא, כי רצונו האמיתי של כל אחד מישראל הוא שיהי' גילוי אלקות, ועד שזה (גילוי אלקות) נוגע לעצם מציאותו, ולכן, זה שבזמן הגלות אין מאיר גילוי אלקות כמו שהי' בזמן הבית [ובפרט כשמתבונן בזה שאמרו רבותינו ז"ל⁴⁶ כל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו הרי זה כאילו נחרב בימיו], הנה מזה עצמו איז ער אינגאנצן צוטרייסלט, כתית. וגם כשהוא בדרגא נעלית ביותר שמאיר אצלו גילוי אלקות בדוגמת הגילוי שהי' בזמן הבית⁴⁷, מכל מקום, מזה שבכללות העולם אין מאיר הגילוי, מוכת, שגם הגילוי שמאיר אצלו הוא גילוי מוגבל. דכשמאיר גילוי אור אין סוף הבלי גבול הגילוי הוא בכל מקום, וכשישנו מקום אחד (אפילו פינה נדחת) שאין מאיר שם גילוי אלקות, הוא מפני שהגילוי (גם בהמקום שהוא מאיר) הוא גילוי מוגבל. [וזהו מה שמובא במאמר אדמו"ר הזקן⁴⁸ דאיתא בתיקונים⁴⁹ שאפילו אם הי' צדיק אחד חוזר בתשובה שלימה בדורו הי' בא משיח, כי על ידי תשובה שלימה ממשיכים גילוי אוא"ס הבל"ג, וגילוי זה הוא בכל מקום]. ומזה שאין מאיר אצלו גילוי עצמות אור אין סוף, הוא נשבר ונדכא, כתית. [ועל דרך הידוע שחולה בגימטריא מ"ט, שגם כשמשיג מ"ט שערי בינה אלא שחסר לו

תהלים עה"פ קלו, ז.
 (47) להעיר מהידוע ש"לפני . . רשב"י לא נחרב הבית כלל" (פלא הרמון שמות ע' ז בשם אדה"ז).
 (48) מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תג.
 (49) כ"ה במאמרי אדה"ז הקצרים שם. וראה זהר חדש ס"פ נח (כג, ד): דאי יחזרין בתשובה רישי כנישתא או חדא כנישתא יתכנס כל גלותא.

(41) להעיר, דבפנים המאמר (סט"ו) מובא (רק) "זמן הגלות", ובה"קיצור" - "זמן הגלות והגזירה".
 (42) אסתר ח, טז.
 (43) ראה מגילה טז, ב.
 (44) אסתר ח, א.
 (45) מגילה יד, א.
 (46) ראה ירושלמי יומא פ"א ה"א (ד, ב). מדרש

שער הנו"ן, הוא חולה⁵⁰]. וידוע מה שכתב הצמח צדק⁵¹ שהי' נשמע ממורינו ורבינו נ"ע (אדמו"ר הזקן) איך וויל זע גאָר ניסט איך וויל ניט דאיינ גן עדן איך וויל ניט דאיינ עולם הבא כו' איך וויל מער ניט אַז דיך אַליין. ועל ידי שהי' נשמע לשון זה מאדמו"ר הזקן [דפירושו הי' נשמע הוא שזה הי' לא רק בזמנים מיוחדים אלא שזה הי' דבר הרגיל], ובפרט לאחר שנתפרסם זה על ידי הצמח צדק, ניתן הכח לכל אחד ואחת מישראל שעיקר רצונו יהי' גילוי העצמות, ועד כדי כך, שכשאין מאיר גילוי זה, ומכל שכן בזמן הגלות שאין מאיר אפילו הגילוי (גילוי אור) שהי' בזמן הבית, הוא במצב דכתיב, ומבקש ג' פעמים בכל יום (או יותר) ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים, שאז יהי' גילוי אלקות ועד לגילוי העצמות. וזהו כתיב למאור, שעל ידי הענין דכתיב מזה שנמצאים בגלות מגיעים להמאור, כי זה שהרצון דכל אחד מישראל הוא גילוי אלקות ועד שזה נוגע לעצם מציאותו ^ט [שלכן הוא נשבר ונדכא (כתיב) מזה שבזמן הגלות לא יש גילוי אלקות] הוא מצד עצם הנשמה ^{טז}, מאור שבנשמה, שהתקשרותה באלקות היא התקשרות עצמית.

כתיב במצב של הרחבה הוא, שיהודי נשבר ונדכא מכך שאין גילוי העצמות, ועד באופן שזה נוגע לעצם מציאותו, וזה נובע מעצם הנשמה שהתקשרותה באלקות היא התקשרות עצמית.

51) הובא בשרש מצות התפלה להצ"צ פ"מ (קלת, סע"א).

50) טעהמ"צ להאריז"ל פ' וירא. לקו"ת ברכה צז, ב. המשך וככה תרל"ז פס"ג (ע' צט).

ביאורים במאמרי רבינו

לכאורה, יש כאן סתירה מרישא לסיפא: בתחילה כותב שעל ידי שהוא כתיב (נשבר ונדכא מהגלות) מגיע לגילוי עצם הנשמה, ובסוף כותב להיפך – שהכתיב נגרם בגלל עצם הנשמה שמאירה בו, ואם כן, מה העילה ומה העלול?

אולם, שני הדברים נכונים: כדי שהעצם יתגלה באדם, צריך קודם כל לפתוח חלוץ עבדו. כלומר, שהאדם ינהיג את הכוחות הגלויים שלו באופן מתאים לעצם ויעסוק בענינים הנוגעים לעצם וכו', אולם אם הכוחות הגלויים עוסקים בענינים אחרים שמנוגדים לעצם, הדבר מונע מהעצם להתגלות.

אחר כך, כאשר האדם כבר מתאים את הכוחות שלו לעצם, אזי העצם מתגלה וחודר בהם, וכעת המשיכה שלו לאלקות תהיה בכל מציאותו, כתוצאה מהעצם, ולא רק באופן מוגבל כמו שהיה קודם הגילוי.

ט) "ועד שזה נוגע לעצם מציאותו הוא מצד עצם הנשמה"

כלומר: העובדה שהשבר שלו נוגע עד עצם מציאותו, מעיד כי הדבר בא מעצם הנשמה, שהיא המהות שלו. אולם, אם הכאב שלו היה נובע מכך שמזליהו חזי באלוקות ולכן הוא רוצה גילוי אלקות, זה לא היה נוגע עד עצם מציאותו, אלא רק עד היכן שראיה נוגעת באדם.

(זאת, על־דרך החילוק שנתבאר לעיל (סעיף ו'), לגבי האמונה שמצד עצם הנשמה ומצד מזליהו חזי: האמונה שמצד עצם הנשמה קשורה עם עצם מציאותו, ולכן היא באופן שהוא מוסר נפשו עליה, ואילו האמונה מצד מזליהו חזי, אינה קשורה עם עצם מציאותו ולכן אינו מוכרח למסור נפשו).

טז) "על ידי הכתיב... מגיעים למאור... שזה נוגע לעצם מציאותו... הוא מצד עצם הנשמה"

יו"ד) ויש לומר, שבחינת המאור דהנשמה המתגלית על ידי הענין דכתיב מזה שנמצאים בגלות, היא נעלית יותר מבחינת המאור דהנשמה שמתגלית על ידי מסירות נפש. והענין הוא, דמהטעמים על זה שבמתן תורה היתה רק ההתחלה (החלו לעשות) ובימי אחשורוש היתה הקבלה (וקבל היהודים) הוא, כי זה שהקדימו נעשה לנשמע במתן תורה ה' מפני שכפה עליהם הר כגיגית⁵² י', גילוי מלמעלה⁵³, ובימי אחשורוש היתה הקבלה מצד עצמם י". ויש לומר, שהאמונה דישאל מצד זה שהנשמה שלמעלה וראה אלקות (אמונה שמצד סיבה) הוא על דרך שהקדימו נעשה לנשמע (במתן תורה) מצד הגילוי דלמעלה⁵⁴, וזה שבימי אחשורוש היתה הקבלה מצד עצמם, הוא, כי אז נתגלה ההתקשרות באלקות שמצד עצם הנשמה, התקשרות עצמית שמצד עצם מציאותם ואם כן, המעלה של עצם הנשמה על פני מזליה חזי היא, שהעצם הוא מהותו של האדם ולכן הקבלה שמצד העצם היא מצד עצמם, בניגוד למזליה חזי שהוא דבר נוסף עליו י'.

52) שבת פח, א.

53) תו"א מג"א צח, ד ואלך. ובכ"מ. וראה גם בד"ה

הנ"ל תרפ"ז סוס"ב.

54) להעיר גם מהמשך תער"ב ח"ב ע' תקצו.

ביאורים במאמרי רבינו

י"ז) "זה שהקדימו... כפה עליהם הר כגיגית, גילוי מלמעלה"

ידועה השאלה (תוד"ה "כפה" שבת פח, א), מדוע היה צריך לכפות עליהם הר כגיגית, והרי בניישראל רצו לקבל את התורה ועד שהקדימו נעשה לנשמע?

אחד הביאורים בזה: 'הר' הוא אהבה (ראה בארוכה בספר הערכים חב"ד חלק א, עמ' שכט), ו'כפה' עליהם הר' הוא, שהקב"ה גילה את אהבתו הגדולה לעםישראל, ומצד הטבע של "כמים הפנים לפנים כן לב האדם אל האדם" נתעוררה בישראל אהבה אליו, עד שהקדימו נעשה לנשמע.

וכיון שכך, אהבה זו נקראת בשם "כפיה", משום שהאדם היה מוכרח להגיב אליה באהבה מצידי, כיון שהטבע האנושי הוא ש"כמים הפנים לפנים". לכן, האהבה דישאל לא היתה מוציאה, אלא מצד הגילוי דלמעלה שהכריח אותם לכך (ויגיגית) מסמלת את האור המקיף, ראה בתורה-אור צח, ב).

ואף שלעיל הוסבר כי ההתעוררות של פורים היתה על ידי מרדכי, ואם כן, גם גילוי זה בא לכאורה מלמעלה ולא מצד עצמם? אמנם, כמובן אין זה נכון: מרדכי רק גילה את מציאותם העצמית, שהיתה נסתרת בהם כבר לפני הפעולה שלו, משא"כ הגילוי של מתן תורה יצר בהם דבר חדש, ולכן הוא גילוי מלמעלה (ראה גם בד"ה אני לדודי תשכ"ו ס"ו).

י"ח) הקטע הזה הובא במאמר בתור הקדמה לקטע הבא: תמיד מוסבר בדא"ח כי מסירות נפש היא ההתגלות הגבוהה ביותר של העצם, אבל בקטע הבא יחדש, כי לאמיתו של דבר, יש במסירות נפש חיסרון בענין העצם, ותכלית התגלות העצם היא דוקא כאשר הוא כתיב מהגלות, שאז מתגלה כי העצם הוא המהות של כל חלקי הכוחות – ואפילו של הציור דהכוחות.

כדי לבסס את החידוש הזה, מקדים להביא מדא"ח, שקבלה מצד העצם היא קבלה "מצד עצמם", וכאן רואים כי המעלה של העצם היא, שהוא המהות של האדם, ועפ"י יאמר כי במסירות נפש שהעצם לא

י"ח) "בימי אחשורוש היתה הקבלה מצד עצמם"

ובפרטיות יותר יש לומר, שגם בגילוי עצם הנשמה, ישנם (דוגמת) שני ענינים הנ"ל. גילוי עצם הנשמה בענין המסירות נפש, יש לומר, שבנוגע לכחות הגלויים הוא כמו דבר נוסף. וכמו שרואים בפועל בכמה אנשים, שבהיותם במקום שהיו שם גזירות על תורה ומצוות, הי' להם מסירות נפש בפועל משך כמה וכמה שנים, וכשבאו אחר כך למדינות שאפשר לעסוק בתורה ומצוות מתוך הרחבה, אין ניכר בהם (כל כך) המסירות נפש שהי' להם מקודם. אלא כי זה שעמדו במסירות נפש משך כמה וכמה שנים הוא לפי שהאיר בהם גילוי עצם הנשמה שלמעלה מכחות הגלויים ולא נעשה על ידי זה שינוי בכחות הגלויים עצמם⁵⁵. [דזה שהוסבר לעיל שעצם הנשמה היא העצם (גם) דכחות הגלויים (כנ"ל סעיף ה), הוא, שעצם הנשמה הוא העצם שלהם ואין זה שייך לענינם של כחות הגלויים עצמם, להציור י שלהם]. והגילוי דעצם הנשמה בזה שהוא נשבר ונדכא מזה שהוא נמצא בגלות הוא שגם כחות

(55) וראה ד"ה בלילה ההוא ה'תשכ"ה ס"ח, ובהערה 49 שם (סה"מ מלוטט ח"ד ע' קפח).

ביאורים במאמרי רבינו

להסביר באותיות שכליות את המעלה של אלוקות והלב יימשך באהבה מורגשת לה' וכו'. אפשר למצוא ביטוי לזה גם בחיים הרגילים, מבן שלא רוצה להתנתק מאביו: מצד אחד, כל יישותו של הבן שותפה לחוסר הרצון להיפרד מהאב, אך מצד שני, לאו דוקא שהבן יכול להסביר בצורה הגיונית את המעלות של האב. שכן, כאמור, המשיכה שלו לאב היא רק מהעצם של הכוחות ולא מהציור הפרטי שלהם.

[באמת, לגבי מסירות נפש מצאנו יתירה מזה: לא רק שהתנועה של מסירות הנפש אינה משפיעה על הציור דהכוחות, אלא יכולה אפילו שלא להשפיע על המעשה בפועל. כמו שאומרים שאפילו קל שבקלים מוסר נפשו, ופירוש הדבר, שגם בשעת מסירת נפש עדיין הוא קל שבקלים, שכן, הוא מוסר נפשו רק בנוגע לענין של עבודה זרה, שמרגיש בה שנפרד מאלוקות, אבל לא ייזהר בעבירה קלה שבה לא מרגיש ניתוק מאלוקות (ראה בליקוטי ישיבות, כרך ג עמ' 818). וכל זה משום שמסירות הנפש היא ענין עצמי שלא חדר בכוחות הגלויים עצמם].

נעשה המהות של הציור דהכוחות – אין התגלות שלימה של העצם, וזה מתגלה רק כשהוא כתיית מהגלות.

כ) "עצם הנשמה היא העצם שלהם ואין זה שייך להציור שלהם"

כלומר: אף שעצם הנשמה היא המהות של הכוחות, אך היא רק 'הצד השווה שבחם' ולא הענין הפרטי של כל אחד מהכוחות. במילים פשוטות, העצם הוא המהות הפנימית של הכוחות, אך הוא לא שכל ולא רגש וכו'.

דוגמא לכך היא החיות שבאיברים והכוחות: מצד אחד היא המהות של כל האיברים, כי כל אבר בנוף הוא אבר חי ופעיל, אך מצד שני, היא לא שכל ולא מידות.

ביטוי פשוט לדרגה הזו, ניתן למצוא בשעת מסירות נפש: מצד אחד, כל הכוחות של האדם מסכימים באותה שעה שמהותם זה אלוקות ואי אפשר להיפרד ה"ו, אך יחד עם זה, ההסכמה הזו באה רק מהעצם שלהם, ולא מהציור הפרטי שלהם. שהרי גם באותה שעה של מסירות נפש, לאו דוקא שהשכל יוכל

הגלויים כ"א שלו (הציור דכחות הגלויים) הם כמו חד עם העצם⁵⁶ כ"ב. וכיון שכן, דוקא כאשר הוא נשבר ונדכא מהגלות והציור של הכוחות הוא כמו חד עם העצם, מתגלה כי עצם הנשמה היא ממש עצם מציאותו.

משא"כ זה שגילוי אלקות נוגע לעצם מציאותו, שלכן הוא נשבר ונדכא מזה שבזמן הגלות לא יש גילוי אלקות (ראה לעיל ס"ט) - הרי הגילוי להתקשרות העצמית שמצד עצם הנשמה שמתגלית בזה שגילוי אלקות נוגע לעצם מציאותו הוא [נוסף על אופן דנתינת כח, גם] שהתקשרות העצמית עצמה מאירה בגילוי (בדוגמת הגילוי שלה בענין המס"נ), וגם גילוי זה (דעצם הנשמה עצמה) מתחבר עם הציור דכחות הגלויים כ"ב.

56) ועד"ז הוא בנוגע להמשכת האמונה בפנימיות (בדעת), דזה שהאמונה פועלת על הדעת הוא יתרון ועילוי לגבי ענין המס"נ. ויש לומר, דהמשכת האמונה בדעת, זה שנמשך בגילוי היא האמונה שמצד מזל' חזי (מקיף דח"י*), אלא שהחיבור דהאמונה שלמעלה מדעת עם הדעת הוא ע"י המשכת עצם הנשמה [היינו שהגילוי דעצם הנשמה הוא רק נתינת כח לבחי' האמונה שמצד המקיף דח"י שתתחבר עם הדעת, ולא שמתגלית עצם הנשמה עצמה].

(* ראה סה"מ עת"ר ס"ע קנד. ובכ"מ.

ביאורים במאמרי רבינו

המעלה היא, שיש כאן השפעה של העצם על הכוחות הגלויים עצמם, כי על ידי העצם, הראיה של הנשמה שלמעלה מתחברת עם השכל, ויש לשכל וודאות וחיות באלוקות כמו דבר שראה בעצמו (משא"כ כשאין גילוי העצם, אזי אין לו את הודאות של הראיה, אלא הוא רק מקבל משהו (אמונה) על ידי הראיה של הנשמה דלמעלה). וכל זה שלא כבמסירות נפש, שבה העצם לא הדר בציור דהכוחות.

מצד שני, יש בה גם חיסרון לגבי מסירות נפש, כיון שבמסירות נפש ניכר כיצד כל מהותו זה אלוקות, ואילו בהמשכת האמונה בפנימיות לא ניכר עדיין שמהותו זה אלוקות, אלא רק יש לו וודאות גמורה בקיומה של אלוקות, כמו דבר שראה בעצמו, אך אין זה אומר שזה 'הוא'.

שלימות הענינים נמצאת בכתיבת מהעדר גילוי אלוקות בגלות: כאן יש חיבור של העצם עם הציור דהכוחות הגלויים, כי הכוחות עצמם רוצה להבין ולהרגיש, וגם ניכר בבירור העצם, כי רואים בגילוי שאלוקות זה כל ענינו, עד שהוא נשבר מזה עד עצם מציאותו.

כ"א) "נשבר ונדכא... הוא שגם כוחות הגלויים שלו הם כמו חד עם העצם"

יש להבין: כיצד השבר מהגלות קשור לכוחות הגלויים? אולי השבר נובע רק מעצם הנשמה שמאירה אצלו מצד למעלה ורוצה באלוקות (כמו ההחלטה למסור הנפש שנובעת רק מעצם הנשמה)?

הביאור הוא, כי השבר מהגלות נובע מהרצון בגילוי העצמות, כמו שכתוב לעיל סעיף ט. היינו שהשכל רוצה להבין אלוקות והלב רוצה להרגיש וכו'. ורצון כזה הוא רצון של כוחות גלויים - של השכל והמדות וכו'.

מצד שני, העובדה כי השבר הזה הוא בכל מציאותו, ולא כמו כל תשוקה אחרת של השכל והמדות שהיא תשוקה מוגבלת, מעידה כי השבר הזה נובע מהעצם, שחדר ועורר את כל הכוחות הגלויים לרצות באלוקות: השכל - להבין והמדות - לאהוב וכו'.

הערת רבינו 56

סיכום ההערה: בהמשכת האמונה בפנימיות (בדעת והשגה) - יש בענין אחד מעלה לגבי מסירות נפש, ובענין אחר - חיסרון לגבי מסירות נפש.

ויש לומר שההבדל הנ"ל במצב של הכוחות – אם נעשו כמו חד עם העצם או לאו, נובע משתי מדרגות בעצם הנשמה, דזה שעצם הנשמה והציור דהכחות הם (דוגמת) שני ענינים, הוא לפי שגם עצם הנשמה היא מוגדרת בגדר, והגדר שלה היא למעלה מהציור דהכחות. אבל מצד עצם הנשמה כמו שהיא מושרשת בהעצמות, שאיננה מוגדרת בשום גדר וגם לא בגדר שלמעלה מציור דכוחות, הפשיטות דהנשמה והציור דהכחות שלה הם כולא חד ⁵⁷ ולכן יכול להיות חיבור מוחלט בין העצם לציור של הכוחות⁵⁷. ועל פי זה יש לומר, דבחינת המאור דהנשמה שמתגלית על ידי מסירות נפש שבה העצם הוא כמו דבר נוסף על הציור דהכוחות היא עצם הנשמה כמו שהיא מוגדרת בענין הפשיטות שלמעלה מציור דכחות, ובחינת המאור דהנשמה שמתגלית על ידי הענין דכתיב מזה שנמצאים בגלות שבה העצם הוא כמו חד עם הכוחות, הוא גילוי עצם הנשמה כמו שהיא מושרשת בהעצמות ⁵⁸. ובכך מובן מה שכתב בתחילת הסעיף, שגילוי עצם הנשמה כשהוא נשבר ונדכא מהגלות, הוא נעלה יותר מגילוי העצם במצב של מסירות נפש, שכן השבר מהגלות מגלה את עצם הנשמה כפי שהיא מושרשת בהעצמות.

יא) ויש לקשר זה עם המבואר בהמאמר⁵⁸ בפי' הכתוב ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית גו', דלאחרי שמשא יצוה ויקשר את בני ישראל אזי יביאו ישראל למשה שמן זית גו', שישראל על ידי עבודתם יוסיפו גילוי אור

(57) ראה גם סה"מ מלוקט ח"ד ע' שעת.

(58) סעיף ד - הובא לעיל ס"ב.

ביאורים במאמרי רבינו

הוא בעצם הנשמה שמושרשת בעצמות.

כג) "הגדר שלה היא למעלה מהציור דהכוחות, אבל מצד עצם הנשמה כמו שהיא מושרשת בהעצמות, הפשיטות דהנשמה והציור דהכוחות שלה הם כולא חד"

כד) "עצם הנשמה כמו שהיא מושרשת בהעצמות"

ישנן שתי דרגות בעצם הנשמה: א) כפי שהיא מוגדרת בגדר של 'בלי גדר'. וכאן, מצד אחד, היא בלי גדר, היינו שאין לה כל ציור של כח פרטי, אך מצד שני, סוף סוף היא מוגדרת בכך שהיא דוקא בלי גדר ואינה ציור.

בדא"ח מובא משל גשמי לענין "מושרשת בעצמות" – מענין 'טיפת האב' שממנה נוצר הבן: במיפה זו, יש שני שלבים – כפי שהיא בתוך מוח האב וכפי שיצאה מוחין לאב. גם כשהטיפה יצאה מוחין לאב, היא עדיין מהותו של האב, אך היא כבר יצאה חוץ אליו, ואין זה דומה לכשהיתה בתוך מוח האב, שהיא קשורה עמו לגמרי. וכך בנשמה יש שני שלבים: כפי שהיא מושרשת בעצמות (על דרך טיפת האב בתוך מוח האב), וכפי שירדה לעולם, שהיא כבר אלוקות שנעשה נברא (ראה

משל לדרגה זו היא החיות שבאדם: מצד אחד, היא אינה מוגדרת בציור פרטי של כוחות, ולכן יכולה להחיות את כל הכוחות בשווה. מצד שני, סוף סוף היא מוגדרת בענין זה שאיננה כוחות.

ב) עצם הנשמה כפי שהיא מושרשת בעצמותו יתברך, שאין בו כל הגדרה – גם לא זה שהוא 'למעלה מהגדרה', ועל־דרך זה

בד"ה ויאמר לו יהונתן תשכ"ח ס"ז).

במדריגת משה. ויש לומר מהביאורים בזה בעבודת האדם, דזה שמושה מצוה ומקשר את בני ישראל, הוא, שהוא זן ומפרנס את האמונה, שהאמונה תהי' נוסף על כמו שהיא מצד הגילויים דהנשמה (מצד זה שהנשמה שלמעלה רואה אלקות) גם מצד עצם הנשמה. [ויש לומר, דזהו מה שנאמר ואתה תצוה את בני ישראל, דלשון ואתה תצוה את בני ישראל משמע שמושה מצוה (מקשר ומחבר) את בני ישראל עצמם, כי מצד עצם הנשמה, כל ישראל הם חד⁵⁹]. ועל ידי העבודה דישראל (לאחרי שנמשך בישראל גילוי עצם הנשמה על ידי משה), שגם כחות הגלויים שלהם (הציור דהכחות) יהיו מתאימים לעצם הנשמה [היינו להבין בשכל שאלוקות זה טוב ולעורר אהבה לאלוקות וכו', שאז הוא יהיה נשבר מהעדר הגילוי], על ידי זה נעשה יתרון והוספה בבחינת עצם הנשמה שנמשכה ונתגלתה בהם על ידי משה (ויקחו אליך), כי על ידי זה מתגלה בה שרשה האמיתי כמו שהיא מושרשת בהעצמות וזהו מה שישראל יביאו שמן זית למשה (שיוסיפו תוספות אור במשה), שהכוונה בזה היא שיגלו את השורש של הנשמה שמושה המשיך בקרבם.

[ולהעיר, שעל ידי זה ניתוסף גם בהאחדות דישראל. שהאחדות דישראל על ידי עצם הנשמה שמתגלית בהם היא כמו דבר נוסף על מציאותם. ולכן, אחדות זו היא על ידי שעושים נפשם עיקר וגופם טפל⁶⁰. ועל ידי גילוי עצם הנשמה כמו שהיא מושרשת בהעצמות, שעל ידי זה גם הציור דכחות הגלויים הוא חד עם העצם, האחדות דישראל היא בכל העניניםכד שלהם, גם בענינים השייכים להגוף].
ועל פי זה יובן מה שכתוב בהמאמר⁶¹, דעל ידי שישראל מוסיפים (על ידי עבודתם) במדריגת משה, על ידי זה יהי' נר תמיד, דלכאורה, זה שהנר דהנשמה (נר⁶² הוי' נשמת אדם⁶³) הוא תמיד (בשוה, בלי שינוי), הוא על ידי גילוי עצם הנשמה שנמשך על ידי משה (ואתה תצוה), דבעצם הנשמה אין שייך שינוי, ובהמאמר אומר שהענין דנר תמיד הוא על ידי שישראל מוסיפים במדריגת משה, ויקחו אליך. ויש לומר, שבהגילוי דעצם הנשמה בדרך מלמעלה למטה על ידי ואתה תצוה, יש חילוק בין ערב ובוקר. שעיקר הגילוי שלה הוא כשישנם העלמות והסתרים (ערב) שעל ידי זה מתעורר ומתגלה כחהמסירות נפש, וכמו שנתבאר לעיל (סעיף יו"ד), שגם אלה שבזמן הגזירה (ערב) עמדו במסירות נפש, כשבאו למקום שאפשר לעסוק בתורה ומצוות מתוך הרחבה (בוקר), אין ניכר בהם המסירות נפש שהי' להם מקודם. ואמיתית הענין דנר תמיד (שאין שייך בו שינוי) הוא על ידי עבודתם של ישראל שגם כחות הגלויים יהיו חד עם עצם הנשמה, ויקחו אליך. ובזה מתורצת השאלה הרביעית המובאת באות א.

60) ראה תניא פרק לב.
61) סעיף ד.
62) משלי כ, כז.
63) ראה בהמאמר סט"ו.

59) וראה המשך תער"ב ח"א פס"א, שבראי' ישנם חילוקי דרגות, וזה שהאמונה היא בכל ישראל בשוה הוא לפי שרשה הוא התקשרות העצמית שמצד עצם הנשמה (שלמעלה ממזלי' חזי).

ועל פי זה יש לבאר (מה שהקשה בסיום סעיף ח') זה שכתית למאור נאמר בכתוב בהמשך לויקחו אליך גו' שהוא החלק בפסוק שמתייחס לפעולה דישראל, אף שכתית למאור הוא פעולה של משה, כי בכתית למאור נכלל גם זה שישראל הם שבורים ונדכאים (כתית) מזה שהם בגלות, דענין זה הוא על ידי עבודתם של ישראל שגם כחות הגלויים שלהם יהיו מתאימים לעצם הנשמה, ובחי' המאור דהנשמה שמתגלית על ידי זה היא עצם הנשמה כמו שהיא מושרשת בהעצמות, ולכן נאמר כתיב למאור בהמשך לויקחו אליך גו'.

(יב) **והנה** הפירוש (כפשטות) בואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך גו' הוא שמשה יצוה את בני ישראל שיקחו אליך גו'. ומזה מובן גם בפנימיות הענינים, דזה שמשה מצוה ומקשר את בני ישראל הוא באופן שממשיך להם נתינת כח גם על ויקחו אליך גו' שהיא העבודה המוטלת עליהם עצמם - העלאת הכוחות הגלויים. וכמו כן הוא בנוגע למשה שבדורנו, כ"ק מורי וחמי אדמו"ר נשיא דורנו, שעבודתו לעורר ולגלות את האמונה שבכל אחד מישראל שמצד עצם הנשמה היא באופן שאחר כך יעבדו עבודתם בכח עצמם, ועד שיהיו נר תמיד שאין שייך בו שינוי גם מצד כחות הגלויים.

ועל ידי זה זוכים בקרוב ממש לגאולה האמיתית והשלימה, שאז יהי' גילוי אלקות גם מצד המטה. ויהי' אז הבאת השמן והדלקת הנרות (ויקחו אליך שמן גו' להעלות נר תמיד) גם כגשמיות, בבית המקדש השלישי, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

לסיכום: ישנן שלוש דרגות בגילוי עצם הנשמה. שתי הדרגות הראשונות נפעלות על ידי משה ורועי ישראל שבכל דור, והדרגה השלישית, הגבוהה מכולן, בני ישראל צריכים להביא אותה בעצמם לידי פועל, ומקבלים לזה הכח ממשה: א. משה ממשיך האמונה בפנימיות בישראל על ידי דעת והשגה באלוקות. ב. רועי ישראל שבכל דור מחזקים את ישראל לעמוד במסירות נפש על קיום התורה ומצוות. ג. בני ישראל עצמם צריכים להתאים את הכוחות הגלויים לעצם ולהיות נשברים ונדכאים מהעדר גילוי אלוקות בגלות, והכח לזה ניתן ממשה.

לעילוי נשמת
הרה"ח הוו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו'
גדלי' ירחמיאל בן ר' מיכל ע"ה
שייפער
נלב"ע
י"ז אדר תשס"ז

*

נדפס על ידי
חתנו הרה"ת ר' דורון אלכסנדר יצחק
ביתו מרת דבורה לאה
וילדיהם מנחם מענדל, מיכל, פרידא שיחיו
סלוצקין